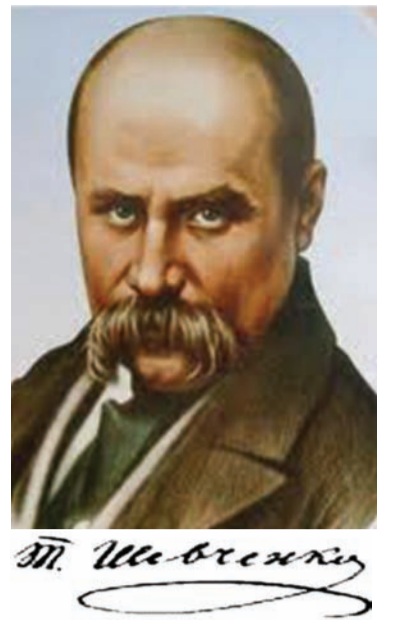

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIV. № 3-4 (лютий) 2017

«Перші проліски
стрілкою грунт
пробивають поволі
і розплющують
очі...»

Леонід Первомайський

Прочитайте:

- ❖ Інтерв'ю з новим депутатом українців Румунії Миколою-Мирославом Петрецьким
- ❖ До 203-іх роковин від дня народження Тараса Шевченка
- ❖ Петро Могила (1597-1647)
- ❖ Із архівів
- ❖ Сторінку письменника
- ❖ Відгуки
- ❖ Віргілію Ріцку – 80
- ❖ Християнський календар

Прес-реліз з нагоди 25-ї річниці встановлення дипломатичних відносин між Україною та Румунією

1 лютого 2017 року виповнилося 25 років від встановлення дипломатичних відносин між Україною та Румунією

За 25 років Україна та Румунія пройшли великий шлях. Відносини між двома країнами за цей період набули високого ступеню зрілості, взаємної поваги та розуміння. Зміцненню традиційно дружніх взаємин між двома народами сприяв розвиток політичного діалогу між Україною та Румунією. Обмін візитами високого рівня, серед яких слід відзначити офіційний візит до Румунії Президента України Петра Порошенка у 2016 році та офіційний візит Президента Румунії Клауса Йоханніса в Україну у 2015 році, а також зустрічі та візити міністрів закордонних справ двох країн заклали надійне підґрунтя для співпраці в усіх сферах взаємного інтересу.

Свідченням високого рівня двосторонніх українсько-румунських відносин став той факт, що Румунія першою з усіх країн-членів Євросоюзу завершила процес ратифікації Угоди про асоціацію з Україною та має непохитну позицію на підтримку суверенітету і територіальної цілісності України, зокрема, у питанні збереження санкцій проти Російської Федерації у відповідь на агресію, що триває.

Президент Румунії Клаус Йоханніс під час цьогорічної зустрічі з главами іноземних дипломатичних представництв, акредитованих у Бухаресті, чітко зазначив те, що санкції щодо Росії мають зберігатися до повного виконання нею Мінських домовленостей та у зв'язку із незаконною окупацією АР Крим та мілітаризацією півострова і Чорного моря, а співробітництво з Україною для Румунії є одним з пріоритетних завдань.

За чверть століття дипломатичних відносин Україна та Румунія створили змістовну договірно-правову базу, яка налічує понад півсотні двосторонніх угод, протоколів та меморандумів, що слугують основою для співпраці в галузі економіки, торгівлі, культури, освіти, науки і технологій.

Налагодження впродовж останніх років активного політичного діалогу та новий формат економічних відносин між Україною та ЄС позитивно впливають і на стан українсько-румунського торговельно-економічного співробітництва. Свідченням цього є відновлення позитивної динаміки двосторонньої торгівлі, обсяг якої за 11 місяців 2016 р. зріс на майже чверть у порівнянні з відповідним періодом 2015 р., та перевищив 1 млрд. дол. Це є результатом сталого зростання інтересу суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності двох країн до ринків як України, так і Румунії. На позитивну динаміку впливає і факт функціонування в Румунії 603 спільних українсько-румунських підприємств.

Разом з тим, потенціал двосторонньої економічної співпраці значно перевищує нинішній рівень взаємодії і існують всі умови для розширення напрямків взаємовигідного інтересу, з урахуванням того, що Україна й Румунія є сусідніми дружніми країнами.

Двостороннє міжрегіональне і транскордонне співробітництво стало механізмом, у рамках якого Україна та Румунія успішно реалізують взаємовигідні проекти у сферах інфраструктури, енергетики, туризму, підприємництва, культурно-гуманітарного співробітництва та мають позитивний ефект для українсько-румунського прикордоння. Вважаємо, що співпрацю за цим механізмом, у т.ч. за Програмою прикордонного співробітництва «Румунія-Україна 2014-2020 рр.», необхідно і надалі заохочувати.

Зміцненню двосторонніх відносин сприяє також і забезпечення

сторонами належного розвитку та задоволення потреб румунської національної меншини в Україні та української національної меншини в Румунії.

Очікуємо, що новий імпульс розвитку двосторонніх відносин надасть запланований у цьому році візит в Україну Президента Румунії Клауса Йоханніса, відновлення роботи Українсько-Румунської Спільної Президентської Комісії та Українсько-Румунської Спільної комісії з питань економічного, промислового, наукового та технічного співробітництва.

Висловлюємо впевненість, що теперішня зростаюча динаміка двосторонніх відносин між Україною та Румунією сприятиме подальшому розвитку українсько-румунських відносин в усіх сферах і взаємодії між нашими народами.

Україна подала позов проти Російської Федерації до Міжнародного суду ООН

Україна подала позов до Міжнародного суду ООН з метою притягнення Російської Федерації до відповідальності за вчинення актів тероризму і дискримінації протягом її незаконної агресії проти України. Позов подано в рамках Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Україна стверджує, що Російська Федерація порушує Конвенцію про боротьбу з фінансуванням тероризму шляхом надання зброї та інших видів допомоги незаконним збройним формуванням, які вчинили низку актів тероризму на території України. До найбільш трагічних терористичних атак російських маріонеток слід віднести збиття літака малайзійських авіаліній рейсу МН17, обстріли жилих районів Маріуполя та Краматорська, знищення цивільного пасажирського автобуса неподалік від Волновахи і смертоносний вибух під час мирного зібрання в Харкові.

Крім того, Україна стверджує, що Російська Федерація порушує Конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, беручи участь в кампанії дискримінації щодо неросійських громад, які проживають на окупованій території Кримського півострова, зокрема, спільнот етнічних українців і кримських татар. Починаючи з незаконного «референдуму», проведеного в атмосфері залякування, російська окупаційна влада здійснює політику культурного знищення цих громад. Така дискримінаційна політика була засуджена Генеральною Асамблеєю ООН, і проявилася у забороні діяльності Меджлісу кримськотатарського народу, хвилі зникнень, вбивств, самовільних обшуків, затримань, спроб припинити мовлення ЗМІ, а також у обмеженні на викладання української і кримськотатарської мови.

«В рамках незаконної агресії в Україні, Російська Федерація нехтує основоположними правами людини, якими наділений кожен громадянин України», – заявив Міністр закордонних справ України Павло Клімкін. «Ми намагалися врегулювати існуючі спори шляхом переговорів протягом більше двох років, але Росія не бажає припинити свої порушення міжнародного права. Тому ми подали позов до Міжнародного суду ООН з метою притягнення Російської Федерації до відповідальності за ці порушення і відновлення прав українського народу, гарантованих цими міжнародними договорами, учасником яких є Російська Федерація».

Україна також звернулася до Міжнародного суду ООН з проханням запровадити тимчасові заходи, спрямовані на запобігання продовженню порушень прав людини з боку Російської Федерації протягом розгляду справи Судом по суті.

ІНТЕРВ'Ю З НОВИМ ДЕПУТАТОМ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ МИКОЛОЮ-МИРОСЛАВОМ ПЕТРЕЦЬКИМ

Михайло ТРАЙСТА: Шановний пане Микола-Мирославе Петрецький, в першу чергу дозвольте привітати Вас з новою посадою депутата українців Румунії і побажати Вам успіхів у нелегкій подвійній місії, адже ви є і головою СУР, яка лягає на Ваші плечі у наступні чотири роки, місія, яку українці Румунії, а найбільш українці Мараморощини, бо тільки вони мали право голосувати, впевнені, що виконаєте бездоганно, тому ж довірили Вам її демократичним голосуванням.

Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ: Дякую за привітання та побажання. Так, ви маєте рацію, місія нелегка, але вкрай необхідна, адже без цих двох посад не можемо говорити про Союз українців Румунії як і про українців Румунії, адже ці дві посади пов'язані між собою, вони консолідують позицію українців Румунії в суспільстві і дають нагоду національним меншинам захищати свої права.

Нести цю нележку місію довірили мені члени Ради Союзу українців Румунії, але, на жаль, для того, щоб добитися до Парламенту, Союзу українців Румунії довелося подолати чимало перепон, які нам ставили ті ж самі противники, які впродовж років робили все можливе для того, щоб розсунути Союз.

Впевнений, що амбітність не покине мене та разом з проводом Союзу українців Румунії виконаю цю важливу місію, яку довірили мені українці Румунії, адже, перш за все, вони голосували за нас, і в нас є обов'язок захищати їхні права.

М.Т.: Хоча у вас не було контркандидатів, так би мовити, чесних контркандидатів, відкритих, але знаю, що ви перебороли багато перепон, поки добилися, щоб дійти до виборчого списку депутатів Румунії, чи не так?

М.-М.П.: Так, як я повідомляв, для того, щоб я представляв українців Румунії в Парламенті в чині депутата, була пропозиція членів Ради, які запропонували мене таємним голосуванням, щоб все було демократично. На жаль, кожні чотири роки під час парламентських виборів, вживаючи фальшиві документи, фальшиву печатку та фальшивий анкет Союзу українців Румунії, ті які

боролися проти українців понад 10 років, і на цей раз робили все можливе, щоб СУР не мав кандидата на Парламентських виборах 11 грудня 2016 року.

Цього разу, ситуація була ще небезпечнішою, адже вони мали підтримку бывшего депутата СУР /2012-2016 р./, разом з яким пробували обманути членів Центральної виборчої комісії, щоби не допустити кандидатів СУРу представляти українську меншину в Румунському Парламенті.

Таким чином, бывший депутат Марочко Іван, не будучи членом СУРу, ще в березні 2016 р. подав до Центральної виборчої комісії, вживаючи фальшивий анкет СУРу, печатку голови Арадської повітової організації та підпис голови Мікулайчука Гаврила, автокандидатуру нібито від імені Союзу Українців Румунії.

Звичайно, що Центральна виборча комісія не ухвалила кандидатуру бывшего депутата, ані його прихильників, але ідучи за принципом «якщо не я, тоді ніхто» «квартет» супротивників оскаржив у суді рішення Центральної виборчої комісії.

Таким чином, протягом 6 днів Союзу українців Румунії довелося захищати своє право брати участь на парламентських виборах в суді, у не менше десятих судових процесах. Були дні, коли мали і три судові процеси. Повторюю, єдина мета «квартету» була не допустити кандидатів СУРу до електорального процесу.

Право кандидувати ми вибороли в Апеляційному суді, але це не гарантувало нам місце в Парламенті. Завдяки фальшивим документам, які були представлені вищезгаданими супротивниками та виборчим календарем, нам довелося кандидувати тільки в одному повіті, там, де живе понад 60% українців Румунії. Але для того, щоб кандидувати на рівні повіту, нам треба було зібрати підписи для підтримки 1% з людей, які мають право голосу на рівні одного повіту.

На щастя, завдяки комітету Марамороської повітової організації СУРу, за дуже короткий час нам удалося зібрати понад

6.500 підписів для того, щоб мати право кандидувати хоча б в одному повіті. Але і це не забезпечувало нам місце в Парламенті.

Кандидатам СУР треба було набрати в одному повіті таку ж кількість голосів як іншим меншинам на рівні держави, тобто 5% голосів, необхідних для одного депутатського мандату. Хоча на Мараморощині, через погану погоду, була найменша присутність на голосуванні на цілу Румунію, нам вдалося навіть перевищити необхідну кількість голосів для одного депутатського мандата.

М.Т.: Мабуть, вас розсмішить моє запитання, але я поставлю його вам: чи бывший депутат українців не покається часом в останню годину і не прибув до Парламенту Румунії, щоб підказати як стоять там справи, чи бодай поздоровити вас?

М.-М.П.: Ні. Чесно говорячи, не думаю, що бывший депутат мав що сказати мені про те, як стоять справи в Парламенті, хіба про скасування посад завойованих Союзом, або про постійні виступи проти проводу СУР та голів повітових організацій, бо це була головна діяльність бывшего депутата, діяльність яку нам треба перекреслити і боротися, щоб відвоювати всі ті посади, які були перетворені або втрачені, а найголовніше покращити імідж Союзу у Парламенті активністю нашого представника. Перший крок був зроблений, а саме ми здобули посаду секретаря постійної Комісії з культури, Палати депутатів, а зараз працюємо для того, щоб отримати посаду священика для української парафії в Бухаресті.

М.Т.: В жовтні 2015 року, на VII-му З'їзді СУРу, ви представили свою програму дій, і ось, Слава Богу, дотримуєтесь її. На превеликий жаль, в наш час від керівників великих партій до маленьких асоціацій, кандидати обіцяють гори й доли, а дотримуватись не дотримуються своїх обіцянок. Мабуть, одні з них і не мають можливості дотриматись обіцяного, а інші – з інших причин. Скажіть, як вам вдається йти пліч о пліч з програмою, яку ви представили?

М.-М.П.: Не забуваю, що батьки завжди вчили мене не робити обіцянок, яких не можу дотримуватись. Це був принцип, за яким я представляв свою програму на З'їзді СУРу. Були такі, що казали, що таку програму неможливо виконати, але незважаючи на те, що 2016 рік був одним з найважчих років для Союзу українців Румунії, беручи до уваги, що бывший депутат подав до Суду всіх делегатів, які були або не були присутні на З'їзді, а в періоді квітня-листопада пробу-

Інтерв'ю взяв
Михайло Гафія ТРАЙСТА
(Продовження на 4 стор.)

ІНТЕРВ'Ю З НОВИМ ДЕПУТАТОМ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ МИКОЛОЮ-МИРОСЛАВОМ ПЕТРЕЦЬКИМ

(Продовження з 3 стор.)

вав зупинити діяльність Союзу фальшивими скаргами, незважаючи на це, провладу Союзу українців Румунії вдалося здійснити майже всі події, заплановані в 2016 році, головні комісії СУР почали дійсно працювати, покращився імідж Союзу, була участь провладу СУР на річних загальних зборах СКУ, де представники СУР були найактивнішими, нам вдалося збільшити бюджет СУР на 2017 рік, події стали більш яскравими та якісними, ми почали популяризувати їх як по телебаченню, так і в онлайн мережах.

Для того, щоб відповісти вам на останню частину запитання, хочу підкреслити наступне: одна людина не може зробити все сама. Так як я зазначав на З'їзді, треба мати сильну «команду». Без команди жодне передбачення з запропонованої програми не може бути виконане. Тепер я переконаний, що нам вдалося згуртувати цю «команду», яка, на мою думку, працює краще, як ніколи, а той факт, що Союз перейшов через всі ці неприємності, доказує цю річ.

М.Т.: Окрім програми, яку ви пропонували і якої дотримуетесь, які у вас нові плани щодо української громади Румунії, адже як депутат ви не представляєте тільки членів Союзу українців Румунії?

М.-М.П.: Пріоритетом являється представлення та захист спільних інтересів українців Румунії. Також дуже головними кроками є підтримка законодавчих ініціатив, які полягають у захисті прав стосовно прояву і утвердження етнічної, мовної, культурної і релігійної ідентичності осіб, які належать до української національної меншини Румунії, захисту індивідуальних та колективних прав українців Румунії і зміцнення румунсько-українського співробітництва, а також підтримання спільних проектів, які полягають у розвитку повітів, де проживає українська меншина.

Таким чином, після того як склав присягу перед державою і народом, я розпочав візити в повіти, де проживають компактно українці, щоб пізнати проблеми, з якими вони стикаються, і де мав зустрічі з головами повітових рад, префектами повітів, генеральними інспекторами повітових шкільних інспекторатів, інспекторами з української мови, директорами українських шкіл, мерами українських сіл, які представили свої пріоритети на 2017 рік і над якими я вже почав працювати.

М.Т.: Пане депутате, ви займали посаду секретаря Адміністративної комісії Ради меншин Румунії. Скажіть, будь ласка, сьогодні як депутат третьої за чисельністю меншини Румунії, а також і як спеціаліст з адміністративного права, як ви бачите майбутнє національних меншин Румунії?

М.-М.П.: Важко говорити про майбутнє національних меншин Румунії, беручи до

уваги, що дотепер не можемо опиратися на закон національних меншин, який «сидить» в Парламенті вже понад 10 років. Знаком запитання є і той факт, що в період 2016-2020 р.р., в групі меншин Парламенту залишились тільки 17 депутатів, а татарська національна меншина вперше за 24 роки не буде мати представника. Великий вплив на розвиток національних меншин буде чинити мадярська меншина, що має досить велику кількість депутатів та сенаторів, які мають чималий досвід у захисті прав національних меншин. Головне, щоб Демократичний союз мадярів співпрацював з групою меншин для того, щоб захищати права меншин Румунії, і

З дружиною

не в останній раз, найголовнішим фактором у розвитку меншин буде діяльність представників національних меншин в Парламенті, яка, на жаль, відрізняється від меншини до меншини.

М.Т.: Пане Миколо, скажіть, будь ласка, чи задоволені ви своєю командою, співробітниками, які входять до керівних органів СУР?

М.-М.П.: Так як я відповів вам в інтерв'ю минулого року, на мою думку, до провладу СУР увійшли кваліфіковані люди, які ставлять понад усе спільні інтереси українців і готові докласти всі свої знання, щоб захистити наші права та покращити наш імідж. Правда, і надалі будуть такі люди, яких не цікавить Союз українців Румунії, які не представляють інтереси українців, які їх обирали до Ради СУР. Знаємо всі, кого я маю на увазі. Шкода, що такі люди не розуміють важливості Союзу у розвитку української меншини і замість того, щоб підтримували СУР, підкопують його, виступають проти нього, подають невірні дані в повітах свого проживання, виступають у суді проти Союзу і т.д, забуваючи про інтереси українців, які обирали їх.

Головний той факт, що таких людей мало (1-2) і я думаю, що нам вдасться направити їх на вірну дорогу.

Якщо у провіді не було б такої команди, СУР не міг був подолати всі ці перепони, а сьогодні українці Румунії не мали б свого представника в Румунському Парламенті, і тоді не могли б говорити про Союз українців Румунії як про парламентську організацію, яка представляє українську меншину в Румунському Парламенті.

М.Т.: Скажіть нам, які у вас зв'язки з Україною за останні два роки, відколи ви є головою СУР?

М.-М.П.: У нас дуже тісні стосунки з Україною. Відколи я став головою, разом з провідом СУР ми розпочали акцію поліпшення іміджу Союзу в Україні. Таким чином, ми підписали договір з Івано-Франківською обласною держадміністрацією, Верховинським районом, завдяки якому нам вдалося відкрити погруддя Кобзаря України Тараса Шевченка у Сіреті.

Також підписали продовження угоди про співпрацю з Товариством Україна-Світ. На запрошення СУР у подіях, організованих нами, брали участь міністри закордонних справ Румунії та України.

15 лютого 2017 р., під час засідання Президії СУР, члени Президії проголосували одноголосно за те, щоб Союз Українців Румунії через свої повітові організації підписав договори про співпрацю з усіма обласними держадміністраціями, з якими межують повіти їхнього проживання.

Завдяки таким договорам, у травні, українська сторона буде організувати стаж вдосконалення для викладачів української мови. Також плануємо організувати табори та екскурсії для українських дітей з Румунії, які вивчають українську мову, а також обмін артистичними ансамблями.

М.Т.: А на закінчення скажіть кілька слів для наших читачів і всіх щирих українців Румунії.

М.-М.П.: В першу чергу, хочу подякувати всім тим, хто вірив у нас, в Союз українців Румунії, в українську справу, незважаючи на дуже сильну дезінформацію. За останній рік я порівнював цю дезінформацію проти Союзу українців Румунії, вважаючи її приблизною до дезінформації Росії проти України, але так, як й у випадку України, якщо українці Румунії будуть з'єднанні, тоді жодна дезінформація не зможе зламати все те, що наші попередники розвивали і захищати протягом 27 років. Таким чином, закликаю всіх чесних українців до співпраці і не допускати, щоб особисті інтереси руйнували те, що ми так любимо: українську мову, українську культуру, українську історію, українські традиції.

ПЕТРО МОГИЛА

(1597-1647)

Духовно-культурна подія у Бухаресті, присвячена Святому Петру Могили

В кінці минулого року і початку 2017 український світ відзначав річницю Київського Митрополита молдавського походження, святого Петра Могили (рум. Petru Movilă) – 420 років від народження і 370 від смерті.

Бухарестська організація СУРу вирішила відзначити цю подію у день Різдво Ісуса Христа, 7 січня, при українській церкві, яка носить ім'я Св. Петра Могили, що у кварталі Тітан і має за пароха священика доктора Дмитра Колотило. До божої служби прилучився отець доктор монах Іван Бочкорик – Ігнатій із Українського вікаріату.

На свято прибуло багато високих гостей, між якими відзначався міністр із Державного Секретаріату для культур Румунії Віктор Опаскі. Посольство України у Румунії, як звичайно, підтримало також цей захід і

було присутнє у великому числі своїх членів-працівників, на чолі із Тимчасовим Повіреним у справах України в Румунії Євгеном Левицьким.

Після завершення Божої служби і концерту колядок, учасники взяли участь у Конференції, присвяченій митрополиту Петру Могили, який своїм життям і діяльністю заслужив, щоб бути канонізованим Українською і Румунською церквами, ставши святым. Виступало багато промовців, між якими Віктор Опаскі, професор доктор історії Богдан Галік та інші історики та високі гості – українці та їх друзі румуни. Пан Євген Левицький представив дуже цікаву доповідь, частину якої пропонуємо газеті «Український вісник».

Ярослава КОЛОТИЛО

Петро Могила – святий, політичний, церковний і освітній діяч України, митрополит Київський і Галицький (з 1632). Він був відданим і невтомним борцем за торжество православ'я в складних історичних обставинах в Україні та Білорусії в XVII столітті.

Майбутній митрополит походив зі старовинного молдавського роду Могили. Прізвище це відповідає прізвищу князів Холмських і походить від молдавського слова movila, що означає узвишся, горбовину.

Народився Петро Могила 10 січня 1597 року в сім'ї господаря Валахії, а потім і Молдавії Симеона Могили.

Початкову освіту юнак здобув у вчителів Львівського православного братства, організованого в 1586 році для захисту та збереження православної віри. Львів містився неподалік від тодішніх молдавсько-валахійських володінь, а тому, відчуваючи потребу в коштах, Львівське братство часто зверталось до одновірних молдавських господарів з проханнями стосовно матеріальної допомоги.

Різка зміна загальної ситуації сталася після проголошення у 1596 році унії, коли вплив католицизму посилювався на Молдову і Валахію. До того ж у 1612 році Кантемир Мурза захопив молдавсько-валахійські володіння, що змусило молодого воєводича разом з сім'єю залишити землі батьківщини.

Могили переселилися до Польщі, де знайшли підтримку своїх сильних і заможних родичів, що мешкали там. Юнак зміг продовжити навчання. Спочатку він здобув освіту в Польській академії в Замості, а згодом учився у різних навчальних закладах Голландії та в Парижі.

Вільно володіючи грецькою та латинською мовами, він досить швидко опанував богословську науку.

Повернувшись до Польщі, Петро Могила пішов на військову службу, брав участь у Хотинській битві 1621 року. Вихованому на суворих православних традиціях, йому важко було існувати в іновірному товаристві та легковажному військовому оточенні. Вже тоді його душу обіймало пристрасне бажання присвятити себе служінню Богові, православ'ю, народові, який, захищаючи віру, героїчно боровся за свою свободу вільно сповідувати її.

Після повернення до Польщі, через складну політичну ситуацію, майбутній митрополит довго не міг затримуватися в чужорідному середовищі.

Згодом він переїжджає до України. Часто відвідуючи Київ, молодий богослов зблизився з митрополитом Іовом (Борецьким), з яким товаришував ще в роки навчання. Часте й плідне спілкування з митрополитом Іовом остаточно завершило формування поглядів Петра Могили. По суті, це й визначило напрям його подальшої життєвої діяльності. У 1625 році він приймає чернечий постриг у Києво-Печерському монастирі.

На той час Києво-Печерська обитель виступала головною опорою православ'я в Україні. Це був той надійний оплот духа, що об'єднував і концентрував у собі життєдайні сили народу. Для Петра Могили монастир став тим благодатним місцем, де могли вивершитися і зміцнитися

його мрії й надії, які згодом втілюватимуться в життя на церковно-просвітницькій ниві діяльності за часів митрополитства.

У 1627 році, після смерті архімандрита Лаври Захарії Копистенського, за згодою митрополита Іова, архімандритом було обрано тридцятирічного Петра Могили, який ще на той час навіть не мав духовного сану. Патріарх Кон-

стантинопольський Кирило Лукаріс, у ставропігії якого тоді перебувала Лавра, затвердив це обрання.

У сані архімандрита Києво-Печерського монастиря Петро Могила проявив себе ревним і достойним послідовником своїх славетних попередників – архімандрита Никифора Тура, Єлисея Плетенецького, Захарії Копистенського, котрі самовіддано боролися за єдність православ'я, боронили від зазіхань уніатів цю старовинну святиню православного християнства Київської Русі.

Палкий прихильник православних традицій, усім серцем відданий рідній Церкві, наділений твердою волею та рішучим характером, архімандрит Петро Могила вимагав від послухників та братії смирення і послуху, подаючи власним прикладом зразок взірцевої поведінки, повторюючи, що йому як настоятелю "поперед усіх належить бути на чернечому правилі та в усякому ділі богоугодному".

Добре усвідомлюючи роль книги, друкованого слова, праведник докладав усіх зусиль, щоб за час його архімандритства Києво-Печерська друкарня посіла визначне місце як серед інших друкарень України та Білорусії, так і в суспільному житті загалом. За п'ять з половиною років його настоятельства з лаврської друкарні вийшло 15 назв видань. Серед них були і книги самого Петра Могили – як авторські, так і перекладні. Тоді ж архімандрит склав декілька канонів та церковних пісень, які свідчили про високий поетичний талант автора. І.Огієнко з цього приводу зазначав: "Могилянська доба – це найкраща доба в житті Печерської друкарні, доба її повного розквіту та багатоплідної праці. В історії української культури початкове печерське друкарство займає найпочесніше місце".

Петро Могила, як людина широкого й прогресивного мислення, ревний, вірний прихильник і поборник поширення православ'я, не міг обмежити свою діяльність лише стінами монастиря. Він добре знав, що православному духовенству для успішної відсічі утискам єзуїтів та уніатів необхідно мати відповідну освіту. Архімандрит вирішив заснувати в Києві такі школи, які відповідали б потребам злочодення і ні в чому не поступалися б подібним європейським навчальним закладам.

Восени 1631 року відкрилася перша лаврська школа. Ця знаменна подія була дещо затьмарена виступом противників намісника, тих, хто вбачав у ній конкурентку й суперницю братській школі.

Досвідчена людина і дипломат-політик, Петро Могила зробив єдино вірний крок до порозуміння. Він погодився звести лаврську школу з братською, але за умови, що буде охоронцем і опікуном того об'єднаного закладу. Архімандрит особисто записався у члени братства і був прийнятий "старшим братом, опікуном і фундатором того славного братства, обителі та шкіл".

Лаврську школу, об'єднану в 1632 році з братською, згодом було перетворено на колегію, яка в свою чергу стала родоначальницею Київської духовної академії. Це стало справою життя Петра Могили. Заслуга його полягає в тому, що після об'єднання лаврської школи з братською він перетворив її на такий навчальний заклад, який згодом став взірцем для всіх духовних шкіл.

О. Оглоблін так характеризував цей період: "Доба Могили – то була доба великих досягнень... Створення Києво-Могилянської колегії, цієї слави і гордості Київських Атен, що незабаром стане "альма-матер" для всього православного Сходу, і її величезна наукова історично-археологічна праця зробила Київ панівним центром усієї Східної Європи".

Під невтомним і подвижницьким патронатом Петра Могили колегія інтенсивно розвивалася й за порівняно незначний, десятирічний період піднялася до рівня, що перевершував найкращі показники уніатських та католицьких шкіл. Вона давала православному народові й Церкві "багато благочестивих і вчених мужів".

Окрім Київської колегії, Петро Могила відкрив у 1634 році ще одну – Вінницьку, а у 1636 році – Кременецьку.

Слід зазначити, що становище православ'я в Україні у першій поло-

Євген ЛЕВИЦЬКИЙ

Тимчасово Повірений у справах України в Румунії

(Продовження на 6 стор.)

ПЕТРО МОГИЛА

(1597-1647)

(Продовження з 5 стор.)

вині XVII ст. було надзвичайно складним. Утиски й гоніння на православних стали звичним явищем. Їх усували з різних посад, забороняли відправляти богослужіння, церковні треби та святі таїнства. Православні храми закривалися або ж навіть руйнувалися.

Та після сорокарічного гніту православні врешті здобули право сповідувати свою віру, відправляти служби, обирати пастирів. Обставини цього часу вимагали, щоб православну Церкву очолив ієрарх енергійний, розсудливий, обдарований, який би своїм авторитетом зміг захистити її в непростий період випробувань.

Звісно, кандидатура Петра Могили була найдостойнішою.

У квітні 1633 року він розсилає православному населенню грамоти, запрошуючи чільних представників громад прибути до Львова на його висвяту в чин митрополита. Місто це було обрано не випадково, адже тут його добре знали і поважали.

Після двомісячного перебування у Львові Петро Могила наприкінці червня вирушив до Києва.

Вся діяльність Петра Могили після вступу його на митрополичу кафедру була спрямована на відновлення повнокровного життя православної Церкви. Новий митрополит висунув перед пастирями суворі, але справедливі вимоги. Стосувалися вони передовсім обов'язкової загальної і богословської освіти, ретельного дотримання канонічних правил. У своїх грамотах і посланнях ревний святитель і подвижник православ'я щораз концентрував увагу священнослужителів на необхідність своїм життям і діяльністю служити прикладом для мирян, виконуючи заповіді Божі, невтомно піклуватися про паству, сумлінно оберігаючи своє достоїнство від найменших проступків.

Для православної Церкви та всього православного народу були вкрай

необхідні богослужбові й повчальні книги. На церковному соборі 1642 року в Яссах, у присутності представників Українсько-Білоруської, Грецької та Молдавської Церков, було розглянуто, виправлено і схвалено подане українськими богословами "Православне сповідання віри".

До Петра Могили наша Церква ще не мала такого Требника за багатством та цінністю змісту.

Ще була у святителя одна заповітна мрія – видати повне зібрання житій святих, вшановуваних православною Церквою. Згодом це завдання виконав вихованець колегіуму св. Димитрій (Туптало) Ростовський.

Стан православної Церкви за митрополитства Петра значно поліпшився. Софійський кафедральний собор у Києві та приписані до нього храми, Видубицький, Михайлівський, Пустинно-Миколаївський монастирі, інші монастирі та храми перейшли у відомство православного митрополита.

Відновлення Софійського собору, яким уніати володіли близько 37 років, розпочалося у 1634 році й тривало впродовж десяти років.

Митрополит Петро наказав розчистити з-під нашарувань землі залишки Десятинної церкви, під руїнами якої було віднайдено мощі святого рівноапостольного великого князя Володимира.

Лише чотирнадцять років судилося митрополитові пробути на Київській кафедрі, але це був час відданого, ревного служіння найвищим ідеалам життя. Напруження і виснажлива праця підірвали сили подвижника. Ледве сягнувши п'ятдесятилітнього віку, він відчув наближення смерті.

За кілька днів до смерті первосвятитель склав духовний заповіт, оголошуючи Києво-Братську колегію першою спадкоємицею свого майна. Йй він заповідав бібліотеку, нерухоме майно, коштовності.

Розділивши решту свого майна поміж собором, Лаврою, бідними церквами та монастирями, архіпастир мирно відійшов

до Господа в ніч на 1(14) січня 1647 року, і цього ж року 3(19) березня тіло покійного, згідно з його волею, було перенесено й покладено у Великій церкві Києво-Печерської лаври.

Негостинські колядники в Сігеті

Українці – люди добрі, велике серце в них, а душа справедлива, відкрита до всіх тих, що поважають і люблять своє рідне. Тому і Бог їм помагає.

Сувора зима випала цього року, морози тріскучі, завірюха, великі сніги. Були дороги забиті снігами. Та коли українці святкували Рождество Христове, Св. Василя Великого на Новий Рік і Св. Водохреща, то надворі стало інакше, сонечко виказалося із хмари, завірюха перестала, дороги були розчищені і ми поїхали до Сігету на Фестиваль

української коляди і звичаїв.

Ми – вокальна група «Негостинські голоси» – були офіційно запрошені на цей великий фестиваль, де брали участь представники українців із України, Угорщини, Франції, із цілої Румунії, де живуть українці.

В неділю рано здибалися всі в українській церкві і послушали Святу Літургію, а потім колядували. Надворі сонечко пригріло до нашого параду, а в залі, де відбувся концерт, лунали найкращі колядки.

Ми боялися, що нас десь може зав'язати в дорозі, але Господь так зробив, що тоді, коли ми верталися з Мараморощини, було так гарно, що нам не приходилося повірити. Переїхали Карпати з великими лісами. Високі ялиці, повні інею, милували очі. Старі люди кажуть, що як іній на деревах, коли святкують Водохреща, то буде рік багатий на урожай.

Дякуємо за запрошення організаторам фестивалю, а тепер просимо в Бога здоров'я, щоб могли здибатися і нарік.

Феліція ГРИГОРАШ

Сучавські сурівці у Чернівцях

Нещодавно члени комітету сучавської повітової організації СУРу побували у Чернівцях, де поклали квіти до пам'ятників Шевченка та Емінеску.

Так само відвідали «Музей писанки» та «Музей гуцульських обрядів» у Коломиї.

Очоловав делегацію Ілля Савчук, голова Сучавської повітової сурівської організації.

Фото: Микола Курилюк

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА!

О. Кобилянська

Що треба знати кожному українському громадянину, що хоче працювати на народній ниві?

– Він мусить бути готовий у першій мірі сам із собою; мусить пізнати сам себе та знати добрі й злі прикмети свого громадянства.

Що мусить робити український громадянин, щоб його праця була трівка й увінчалася успіхами?

– Він мусить любити правду.

Що є причиною, що в нас немає спільної культурно-освітньої праці?

– Бо в нас ставлять себе одні вище одних.

Як можемо найкраще досягнути наші народні цілі?

– Коли нашу святу народню справу поставимо вище понад особи, особисті справи та амбіції.

Як має виглядати народнє діло?

– Воно мусить бути всім приступне, всім нашим працівникам на народній ниві. Кожне народнє діло, яке б воно не було,

мусить видержати на собі критику й провірку, але не сміє мати жадних позакулісних інтересів.

Що треба робити, щоб одні на одних не ворогували?

– Треба ушляхотнювати їх серця пером і словом.

Що треба робити, щоб наші егоїстичні амбіції трохи ослабли?

– Нехай кожний сам себе спитає, що його праця варта, що він, хоч у найменшій мірі, дав позитивного для свого народу.

Що нас може повести до загально національного об'єднання?

– Чеснота й отвертість одного перед одним.

Як мають виглядати наші відносини між інтелектом та селянином?

– Інтелекту у першій мірі мусить сам себе культурно виховати й старатись систематично піднести духовість селянина на культурно-політичній та економічній полі.

Що треба робити, щоб уникнути погану особисту сварню?

– Треба нам перейти до загально-об'єктивної критики. Кожний мусить сам себе виховати, сам себе побороти, щоб дійти до духового зрівноваження.

(Чернівці, місячник «Самостійна думка», число 1 за січень 1931 року, сторінка 1)

Роздуми за статтею

«До українського громадянства!»

Перш за все хочу наголосити, що мій скромний труд, представлений читачу, присвячую світлій пам'яті Магдалини Ласло-Куцюк, подвижниці збереження та вивчення української літературної та публіцистичної спадщини в Румунії. Вона своєю енергією та натхненням надихнула мене, людину далеку від літератури, долучитися до збереження, вивчення та популяризації української літературної та публіцистичної спадщини. Більш того – взялася за перо.

Чому мене, сучасного читача, зацікавив часопис «Самостійна думка»? Головно тому, що це один з найкращих літературних журналів свого часу, що спричинився до духовного виховання буковинців. Журнал, який редагував С. Никорович (водночас він обіймав посаду зв'язкового Організації Українських Націоналістів від Буковини) фактично в той час став будителем національної свідомості українців. В цей нелегкий для українства період між двома світовими війнами журнал «Самостійна думка» та газети «Самостійність» і «Молода Буковина» взяли на себе місію широкого плюралістичного висвітлення українського національного життя. На теренах Буковини, Бесарабії, Марамарощини, Сатмарщини ці періодичні видання стали центральними в організації національно-визвольного руху 30-х років минулого століття.

Крім того часопис та додатки до нього мене особисто цікавлять ще й через те, що мій дідусь Одовічук Іван Ілліч (народився в 1895 році в древньому українському буковинському селі Балківці Серетського повіту (тепер Румунія, повіт Сучава, учасник Першої Світової війни, Перших та Других визвольних змагань) активно співпрацював з ним. Зокрема він багато років поспіль передплачував та розповсюджував журнал та його додатки на теренах Марамарощини, де тоді мешкав. Впродовж свого життєвого шляху Іван Ілліч безпосередньо пересікався з багатьма загальновідомими особистостями. Серед них і Ольга Кобилянська.

Першою публікацією першого числа місячника «Самостійна думка» за січень 1931 року була наведена стаття Ольги Кобилянської «До українського громадянства!», яка одразу задала надзвичайно високий рівень всьому виданню. Видатна письменниця (класик української літератури) та громадська діячка вразила безкомпромісністю, конструктивністю та широтою своїх поглядів щодо «праці на народній ниві». До речі, цей заклик до недавнього часу залишався маловідомим заголові. Лише в 2011 році він увійшов у Збірку малої прози «Огривай, сонце...», яка побачила світ завдяки ініціативі Ярослави Мельничук. До цього багато творів Ольги Кобилянської останнього періоду були «розпорошені» та забуті у міжвоєнній періодиці та архівах. Правда, наразі багато її творів, як і обговорювана стаття, і надалі відсутні у всесвітній мережі. А для сучасного українського громадянства, для патріотів України заклики письменниці надзвичайно актуальні. Практично неможливо зрозуміліше для широкого загалу розставити акценти та накреслити пріоритети, ніж це зробила видатна авторка. Кожна теза звернення надважлива та пов'язана з рештою. Загальний висновок теж чітко окреслено – тільки єдність та невтомна спільна праця забезпечать розвиток державності та істинний суверенітет. Без цього не буде нації, не буде сучасних євроінтеграційних процесів в Україні взагалі. Баласт в Європі нікому не потрібен. Світ поважає сильних. Перш за все ціниться сила духу, інтелекту, згуртованості.

На думку приходять слова мого дідуся, Одовічука Івана Ілліча, зі статті «Чи зрозуміємо ми колись...» (опублікована в Чернівцях у тижневику «Самостійність» №15 за 08.04.1934, ст. 5), якими він завершив її: «Чи зрозуміємо ми колись, то що всі вільні народи давно зрозуміли: що без згоди нема свободи!? Та хвиля, коли ми це зрозуміємо, буде найбільшою подією в нашій історії, бо від тоді не «плакати будуть діти, не ридати буде мати». Я особисто влучніше висловитися не зміг би.

А насамкінець хочу звернутися до сучасників словами Ольги Кобилянської: «Нехай кожний сам себе спитає, що його праця варта, що він, хоч у найменшій мірі, дав позитивного для свого народу». І зробить висновки – правильні та чесні висновки. Бо, за словами письменниці, для суспільної злагоди та добробуту: «Кожний мусить сам себе виховати, сам себе побороти...».

Додаткова інформація та пояснення до статті «До українського громадянства!»

Наведена стаття видатної письменниці та громадської діячки до недавнього часу залишалася маловідомою заголові. Лише в 2011 році вона увійшла у Збірку малої прози «Огривай, сонце...», що побачила світ у Видавничому домі «Букрек».

В статті «До українського громадянства!» збережено оригінальність орфографії, пунктуації та стилістики. Виявлені грубі помилки набору, які спотворюють суть думок, виправлені.

Видання «Самостійна думка» виходило в 1931-1937 роках як часопис (журнал) літератури, науки та громадського життя (спочатку як місячник, у 1932 р. як двотижневик, а потім знову як місячник) за редакцією Сильвестра Никоровича, при активній співпраці Олега Ольжича. Крім буковинських авторів, в «Самостійній думці» співпрацювали письменники і публіцисти: Улас Самчук, М. Мухин, О. Грицай, В. Сімович, С. Смаль-Стоцький та інші.

В 1931-1932 рр. при журналі були додатки «Самостійна Думка Української Матері» та «Державнотворча Трибуна Буковини», редаговані Сидонією Никорович.

У фондах Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича наявний місячник "Самостійна думка" за 1931, 1932, 1933, 1934, 1935 роки (наразі вони не «оцифровані»). У фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника більша збірка, але й там вона неповна.

На даний час у всесвітній мережі доступні лише окремі публікації з видання «Самостійна думка», які викладені різними авторами, зокрема і мною. Але робота в цьому напрямі продовжується.

Наразі у всесвітній мережі стаття «До українського громадянства!» відсутня.

Штампи свідчать, що перше число часопису (а можливо й вся колекція за 1931 рік) є дарунком Василя Сімовича, а зараз зберігається в фондах Відділу рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Ярослав ОДОВІЧУК

Від біблійного «Псалому 11-го» до «Подражанія 11-му Псалму» Тараса Шевченка

Псалом 11. Проповідникові хору. Давида

1. До господа я прибігаю; і як ви можете душі мої казати:
«Лети пташино в гори!»
2. Ось бо безбожники напнули лука, на тятіву поклати свої стріли, щоб у темноті стріляти правих серцем.
3. **Коли руйнуються основи, що може праведник зробити?**
4. Господь – у святім своїм храмі; Господь – престол його на небі. Очі його дивляться на вселенну, повіки його за людьми стежать.
5. Господь випробовує праведного й безбожного;
хто насильство любить, того ненавидить його душа.
6. Жаром і сіркою, немов дощем, він сипле на безбожних, палаючий вітер – частка їхньої чаші.
7. Господь бо – справедливий, любить правду;
праведники лице його побачать.

Т.Г.ШЕВЧЕНКО: ПОДРАЖАНІЄ 11-МУ ПСАЛМУ

Мій Боже милий, як то мало
Святих людей на світі стало.

Один на другого кують
Кайдани в серці. А словами,
Медоточивими устами
Цілюються і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар понесуть?
А ти, о Господи єдиний,
Скуєш лукаві уста,
Язык отой велеречивий,
Мовлявший: «Ми не суєта!
І возвеличимо на диво
І розум наш, і наш язык...
Та де той пан, що нам закаже
І думать так, і говорить?»
**«Воскресну я! – той пан вам скаже –
Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих... Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово. І пониче,
Неначе стоптана трава,
І думка ваша, і слова.»**
Неначе срібло куте, бите
І семикрати перелите
Огнем в горнилі, — словеса
Твої, о Господи, такі.
Розкинь же їх, твої святиє
По всій землі. І чудесам
Твоїм увірують на світі
Твої малі убогі діти!

(15 лютого 1859, С.-Петербург)

Псалми – це складова Святого Письма, що належить розділу Книги поетичні.

Походить слово «псалм» від грецького «псалом», сенс якого уточнює, що пісня виконується в супроводі струнного інструменту, званого «псалтеріон».

Цю збірку, в котрій переважна кількість пісень приписана царю Давиду, євреї назвали «Книга хвали» (Сифер Тегілім) і вважали її своєрідною молитвою до Бога, в якій щиро признавались у своїх, часто протилежних, але суто життєвих, переживаннях: блаженність-нещастя, воля-неволя, покута-гріх, прощення-мста і т.п.

Ідея, яка просякає приблизно всі 150 псалмів, ставить проблему виходу із крайньої екзистенційної ситуації, а саме, безвихідне, часто смертельне, поневолення, в якому індивід чи народ опинився, є в незмозі знайти путь свободи, і всю надію, молінням, вкладає в Божий Суд/Порядок.

Біблійний «Псалом 11-ий» звертає увагу на роль «проповідника/праведника» перед «хором» – в значенні певного соціального сегменту, у ситуації смертельної загрози духовним провідникам роду/народу, конкретно, тоді коли «безбожники напнули лука» і готові «стріляти правих серцем». Третім стихом узагальнюється ситуація премудрим запитанням: «Коли руйнуються основи, що може праведник зробити?» Важливо зауважити, що тисячі років перед Христовим народженням людство усвідомило величайшу роль «духовних царів» як у виховному процесі суспільства, так і у висвітленні Всесвітньої Правди і Порядку, а в людському світі найперше. Саме «духовні царі» вважалися «основами» суспільства і

тому вони були та залишилися головними колонами, що підпирають святині цивілізації світу.

Подальші стихи псалому – це поширена відповідь на запитання, котра виражає глибоку надію віруючого на Божу Правду і

Порядок, в баченні «частки ... чаші» кожному за своє діло. Останній стих – «праведники лице його побачать» – підкреслює призначення праведника пізнати Правду та способи, якими Всевишній настановляє її в людському світі. «Бачити лице» людини означає пізнати її правдиво, в думках, на словах та діяннях. Народні вислови «не мати лица», «бути дволичником», але і «мати лице», «чисте лице» і т.п. визначають чітко дихотомію вад – якостей людського ества. Бачити Боже лице – це бачити основи

гармонії складових Всесвіту, це бачити Правду і Порядок та їх чинність у соціальних зносинах насамперед!

До цього – навчає Проповідник – людина повинна прагнути, надіючись на неперервну Господню відбудову Порядку на основі Правди!

*

Чому Шевченко написав переспів/імітацію «Подражаніє 11-му псалму»?

НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Не можна ставити під сумнів прадавнє та глибоке вірування українців, від їхніх прапращурів і по сьогодні, у Правду і Порядок Всесвіту як базових засад Космосу, включно й їхнього життя. Вважаючи себе «внуками Дажбожими», вони старались наслідувати прабатьківське вчення про ці закони взаємин між складовими світу, в якому приходили, жили і відходили, та все глибше пізнавати ці таїни за допомогою **мудрих волхвів**. Виховувався і Шевченко в такому дусі, а переспів «Псалми Давидові» був би одним із аргументів.

Але якщо пригадати, що за доносом огиднозвісного Петрова «охранка» арештувала, 5 квітня 1847 р., Шевченка, що їхав на весілля до свого друга, історика М. Костомарова, а вірш написаний 17 квітня 1847 р., коли поет знаходився вже під губернаторською вартою, то можна надати першим двом рядкам тільки одне із багатьох їхніх значень. **«Мій Боже милий, як то мало/ Святих людей на світі стало»** – це драматичний скрик поета-віруючого після проходження тернового шляху заслання та проникнення у вчення Святого Письма з пекельного кута зору. Якщо ще пригадати нескінченні тогочасні «чорні (з)ради» «своїх» на шкоду власного роду, віддаючи його на поталу ворогам/братом, та як суворо кидав Шевченко під непростимий осуд всіх зрадників/пере-

кичків власного народу, то значення цих рядків набирає не менш трагічного скрику чесного офіцера Марцелло: «Підгнило щось у Датському королівстві» (В Шекспір: Гамлет, Акт 1, сцена 4)

Синтагмою «святих людей» Шевченко спрямовує значення до такої характеристики: людина, облагороджена Божим даром пізнати Правду і Порядок, готова йти цим життєвим шляхом та вказувати його своїм ближнім, вживаючи найпотужнішу зброю, призначеною їй Всевишнім, – **Слово Правди**. Український Праведник рано усвідомив своє Божественне призначення вживати слово Правди і Порядку, пішов цим шляхом, хоча міг легко вживати пензель та фарби і, можливо, не зазнати стільки страждань.

На засланні Шевченко проник в найглибші символи-значення Святого Письма. Подібно всім «велетням в царстві духа», і український Праведник усвідомив світотворчу силу слова Правди і світоруйнуючу силу слова неправди та відповідну роль їхніх носіїв. Стріли поставлені на тятиви напружених луків з біблійного «Псалому 11-го» в Шевченківськiм **«Подражанію 11-му псалму»** ста-

ють словами так званих «братів», але словами руйнуючими, які приховують злобну думку: **«Чи швидко брата в домовині/ З гостей на цвинтар понесуть?»** Такими словами оці «брати» поставили собі за намір возвеличити «на диво» «і розум» їх «і язик», та ще вважають, що не існує такого «пана», який би заборонив їм **«кі думать так, і говорити»**. Їхня пихатість сягає рівня пароксизму, а хибне світосприйняття – рівня патології.

Свідомий свого призначення, український Праведник протиставиться такому наміру прямо: **«Воскресну я! – той пан вам скаже – / Воскресну нині!...»** Лукавим словам протиставляє слово, яке возвеличує людину, починаючи з найнижчого суспільного стану, слово спроможне «стоптати» лукаві «думки» і «язик» – слово Правди: **«Я на сторожі коло їх/ Поставлю слово»** Свідомий тому, що слово Правди це Боже слово, «семикрати перелите» людським життєвим досвідом, поет молить Всевишнього допомогти йому розкинути ці «святі слова» «по всій землі», яко «убога дитина», що «увірила» Божим «чудесам» і стала промовцем святого слова.

Це є і відповіддю Праведного Шевченка на запитання третього стиха біблійного Псалому. Слово Правди є не тільки щитом проти «стріл на тятивах напружених луків», а стає непоборною «зброєю» в наведені Порядку в людському світі, за умовою його вживання та наслідування.

До тілесного розп'яття Ісуса Христа «книжники і фарисеї», при кожній зустрічі з «вчителем», пробували розпинати його слова Правди. Вживаючи лживі слова, не розуміли або не допускали істини, що людина, як і всі складові Всесвіту, це втілення

світла/мудрості слова і постійно пробували бути вони творцями слова, вважаючи, що

розп'яти Праведну людину, означає розп'яти і слово Правди.

На великий презаль ця облуда не розп'ято і понині!...

Христове воскресіння – воскресіння слова Правди! Поборе воно і наведеться Порядок в нашому світі тоді, коли людина,

при святі-ритуалі Воскресіння простягатиме більше **не руки до світла свічі, а розум до світла Правди!...**

Шевченко був упевнений, що його слово Правди воскресатиме постійно в душі і душі свого народу, тому і поставив його на сторожі народу/люду, і зовсім не випадково знаменними словами його святої спадщини стали невмирущі рядки поеми «Кавказ»: **«Борітеся – поборете,/ Вам Бог помагає!/ За вас Правда, за вас слава/ І воля святая.»**

Євсебій ФРАСИНЮК

ВІРГІЛІЮ РІЦКУ – 80

Буде трукізом, коли скажу, що предки Віргілія Ріцка, задунайські козаки, вміло володіли шаблею, а він, їх нащадок, вміло володіє пером. Бо і слово, поставлене на службу благородній справі, може стати дієвою зброєю. Недаремно Леся Українка, яку великий Іван Франко називав чи не єдиним мужчиною на всю соборну Україну, бажала, щоби її слово було твердою крицею.

Минули цілі століття, відколи Задунайська Січ стала історією, а її заснування і літопис поступово замулювалися нашаруванням часу, а час, як звісно, це насамперед забуття. Згадки про неї збережені тільки у піснях, переказах і прислів'ях, які передавалися від покоління в покоління тих, чії предки волею історії опинилися за Дунаєм, де пустили коріння і, наскільки дозволяли обставини, намагалися зберегти на чужій землі лицарські традиції, рідну віру і рідне слово.

Та аби такі свідчення не канули безповоротно у забуття, аби про них знали наступні покоління, потрібні такі люди, як Віргілій Ріцко, котрі б «рилися» в архівах, ходили в народ, записуючи з уст старожилів перекази, легенди, пісні, звичаї, рятуючи їх від загибелі...

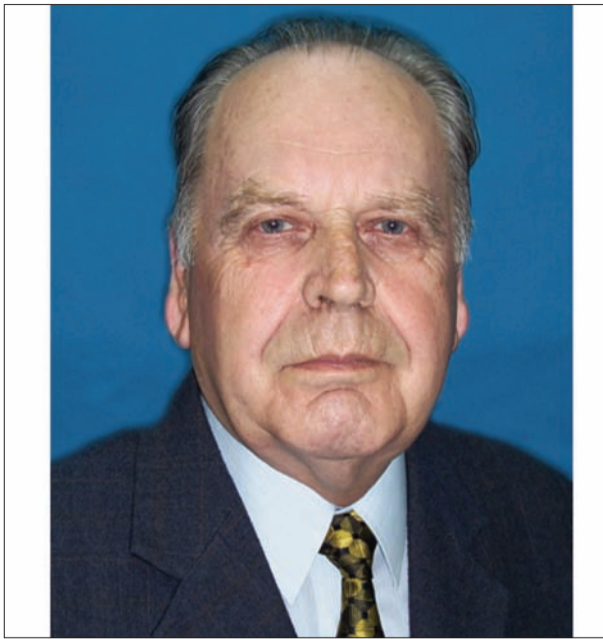
Тому гідний подиву обсяг роботи Віргілія Ріцка, робота яка триває уже понад півстоліття. Будучи студентом українського відділення

філологічного факультету у Бухаресті, він, за порадою незабутнього професора Константина Драпаки, почав записувати від своїх земляків пісні, легенди, перекази, прислів'я і приказки, словом – зацікавився фольклористикою.

Знаю немало поважних зараз пенсіонерів, котрі у студентські роки захопилися народною творчістю і під час канікулів, а то й після закінчення студій, почали записувати фольклор, та мало з них присвятили себе цій справі – нелегкій, але вельми важливій для збереження духовної скарбниці українців Румунії. Вони віддалися обраній професії, насамперед педагогічній, а їх записами, передусім народних пісень, скористалися фахівці з дослідження народної творчості.

На щастя, Віргілій Ріцко не пішов цією дорогою – він присвятив своє життя не тільки

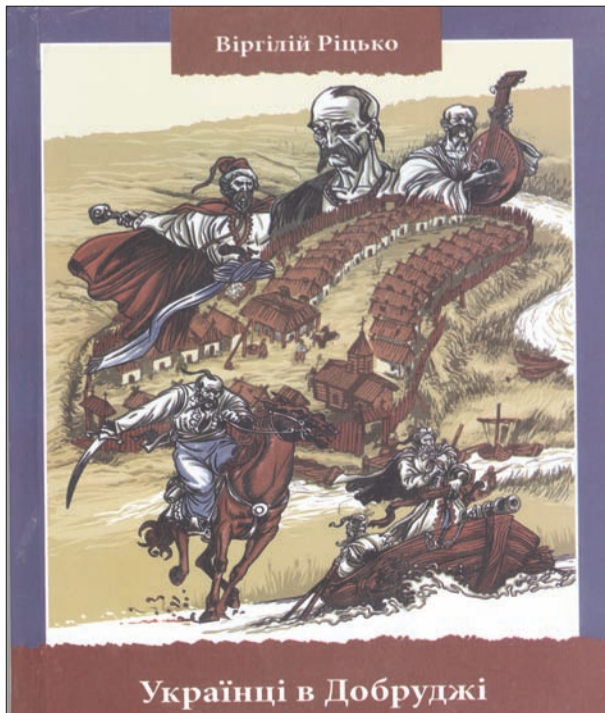

збиранню усної народної творчості, але й дослідженню історії задунайських українців та їхнім військовим організаціям – січам.

Цікава та річ, що наш ювіляр народився 6 березня 1937 року не у слободі Дунайської дельти, де масово поселилися нащадки запорізького козацтва, а в селі Чукурові, що на відстані 30 кілометрів від міста Тульчі, «воріт», що ведуть у колишній козацький край, де жили турки, українці, руські липовани, але в нього виявився міцний козацький корінь.

За понад півсторіччя наполегливих польових та архівних досліджень Віргілій Ріцко видав чотири безцінні книги: «Ой Дунаю, Дунаю» /1980/, «Їхав козак за Дунай» /2005/ – пісенний фольклор, «Скільки світу – стільки й дива» /прислів'я й приказки, 2008/, «Українці в Добруджі», надрукував в «Обрядах» ряд діалектологічних досліджень, виступав та виступає на сторінках наших часописів з статтями про обряди і свята задунайських українців.

Хоча має за собою солідний науковий доробок, Віргілій Ріцко надзвичайно скромний. На відміну від інших наших інтелектуалів, для яких столиця була непереборною звабою, він майже усе своє життя провів у невеликому добруджанському місті Мачін, працюючи викладачем російської мови, а зараз пенсіонер і невтомний працівник на ниві рідної культури. До речі, Віргілій Ріцко є засновником Туль-

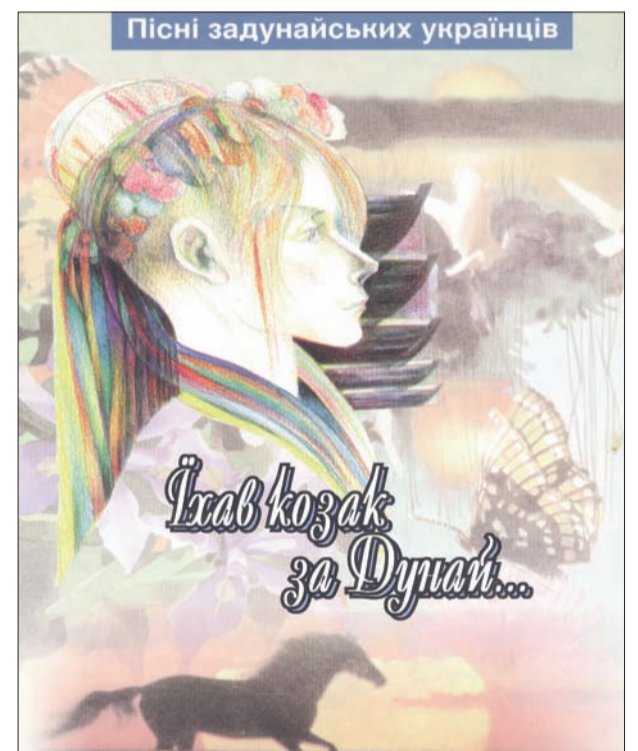

чанської повітової організації Союзу українців Румунії, її перший голова.

Фольклористи, народознавці не мають тієї ж аури, яку мають письменники, насамперед поети. Їх чоло не увінчує ореол, бо вони трудяться не заради слави, а заради збереження духовних набутків рідного етносу, їх місце не на трибунах а за письмовим столом і в бібліотеках, у копітливій праці, відсвітаючи реальні історичні дані від апокрифічних, тобто від тих, які мають сумнівну історичну вірогідність, часто писані як містифікація.

Так, на четвертій обкладинці своєї праці «Українці в Добруджі» Віргілій Ріцко пише з цього приводу:

«Не тільки історію українців Добруджі не вивчено, але слабо висвітлена й історія Задунайської Січі. Хоч тут треба відмітити, що про українське населення Добруджі цікавився і написав кілька ґрунтовних статей у «Київській старині» 1882-1883 років Федір Вовк /Конд-

ратович/. У даній роботі постараємось торкнутись цих питань і, наскільки нам вдасться, висвітлити їх».

І жаліє ювіляр, що найцінніші матеріали про задунайських козаків недоступні дослідникам: «Якби нам була відома доля архіву Задунайського коша, то й дана робота була б повнішою. Є свідчення, що деякі матеріали були передані кошовим Йосипом Гладким під час переходу до Росії в 1826 році царю Миколі I. Та вони ще не віднайдені. Турецькі джерела з цього питання й досі дослідниками не використовувалися».

Та це не применшує заслуг багаторічної праці Віргілія Ріцка – він зробив все, що було під силу одній людині. Можемо тільки надіятися, що його труд доповнять історики з материкової України, з української діаспори, бо задунайські українці – галузка великого українського народу.

А тим часом бажано 80-річному Ювіляру здоров'я, творчої наснаги і многая літ!

Михайло МИХАЙЛЮК

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Дійові особи:

Пан Джорж – господар будинку

Пан Томас – його брат, теж господар будинку

Карамфіл – їхній слуга

ДІЯ ПЕРША

Ява 1

(Карамфіл сам)

Карамфіл *(говорить сам зі собою):* Карамфіле, Карамфіле, горе твоїй голівоньці, горе твоїй душещці, горе твоєму серденьку, горе твоєму тіленьку, горе тобі цілому, Карамфіле... Ну й вляпався ти в життя, та хіба це життя? Глянь тільки на себе – слуга двох панів, а нібито жодного в тебе немає... Цілий божий день ходять то сюди, то туди... Один біжить наліво, інший біжить направо... чи, може, навпаки... Навіть не розмовляють між собою, бо посварилися через маєтки, гроші, коштовності... ге-ге, спадщина. Давайте, я вам розкажу, як стоїть справа, тільки нікому ні словечка *(підносить палець до губ):* С-с-ст! Покійний батюшка Йосип, хай йому земля буде пухом!, віддав Богові душу не встигши наділити своїх синів Георгія і Фому, вони мені веліли називати їх Джордж... Томас... Та хай радіють своїми іменами, як йойлик китицею... Правду говорячи, батюшка Йосип ні не зміг був розділити поміж синами нічого, бо все майно належало пані Катерині, оцій потворі... оцьому страховиську... *(вказує рукою на портрет старої пані Катерини).* Оця страхо-потвора, тобто Вельмишановна Пані Катерина, завжди лякала Георгія, що залишить все майно Фомі, а Фомові грозила, що все майно залишить Георгію... Тому Георгій боявся Фоми, Фома боявся Георгія, обидва разом страх боялися старої Катерини, а старенька написала заповіт кому залишає все майно, поставила його, ось, в той величезний жовтий конверт, що лежить перед її портретом, зітхнула, чихнула, пернула і задерла на той світ. А ці два, Георгій і Фома, тобто пан Джордж і пан Томас, бояться відкривати його, і тому цілий день сновигають, блудять-бродять: один наліво, інший направо, а може, й навпаки... А коли повертаються вечором, пан Джордж випиває свої пілюльки й лягає в ліжку зі служницею; пан Томас випиває свою пляшку горілки й лягає в ліжку з книгою.

ЧУДОТВОРНИЙ ПОРТРЕТ

(Комедія в трьох діях)

Я випиваю, що залишається від них, і лягаю в ліжку... разом з курми... Так, так, кожного вечора лягаю разом з курми, з бідолашними моїми курми, бо хто ляг бодай раз з курми, той завжди лягатиме з ними... Еге, це лягання з курми хвороба важка *(до залу)*. Не смійтесь, панове, бо це заразна хвороба... чиста чума... але, які на... на... наслідки... сохрانی Господи... Моя покійна Марійка, коли побачила, що я лягаю разом з курми, почала лягати в першій ночі в молодого сусіда, потім у другій хаті у молодого вдівця, потім в третій хаті в кого попало, і так далі, поки дійшла до кінця вулиці, а опісля обійшла все село. Гарна жінка була *(хреститься)*. Прости їй, Господи,

гріхи! І тепер чую її останні слова: «Забери руку з моєї горлянки, гниломудий!» А ось і пляшка пана Томаса. *(Бере пляшку і пробує читати)* S-t-a... sta, l-i-n-s... lins, k-a... ka, i-a... ia, Sta-lins-ka-ia... Stalinskaia – russian vodka... А-а-а та це ж Сталинська... Господи!.. Ну, як же можна таке московське паскудство пити?.. Коли в нас, слава богу, горілочка медова з перцем, а не хочеш з перцем та медом, то пий горілочку на молоці, а як не на молоці, то пий «Чекушку», чи «Хортицю», чи горілку європейського стандарту, чи «Козацьку раду», а не москальську зраду... *(бере пляшку, нюхає, а потім п'є з неї)*. Бр-р-р... це паскудство може з мертвих воскресити, мабуть, тому стільки москалів на світі!.. А ось і пілюльки пана Джорджа... хво-

рий, бідолаха, важко хворий, коли дійшов до пілюльок *(бере коробку з лікарством і пробує читати)*, Ві-а-гра... віагра, віагра... гм, гарне словечко... починає з віа, по-волоськи це виноградник, мабуть, пілюльки з винограду?.. *(відкриває коробку)*. А точно з винограду, ось, які сині, мов виноград... а чи добрі на смак? Гм, попробуємо *(бере одну пілюльку, і запиває горілкою з пляшки)*. Бр-р-р... *(дивиться на шерінку і вигукує радісно)*: А ці пілюльки насправді воскресають з мертвих! Попробуємо ще одну *(бере пілюльку, і знову запиває горілкою з пляшки)*, Бр-р-р... *(знову дивиться на шерінку)*, Ці пілюльки встані воскресити цілий цвинтар небіжчиків, ану заберу ці речі звідси, бо, не дай бог, ще попадуть під руки москалям! *(бере пляшку з горілкою, коробку з лікарством і прямує до виходу, але зупиняється, дивиться радісно на шерінку і гукає)*: Калино-о-о! *(потім до залу)*; Калина – це служниця пана Джорджа.

Ява 2

(Пан Джордж сам)

Пан Джордж *(входить, наближається до столика і дивиться здивовано на нього):* Де в біса поділись?! *(дивиться під столик)*. Ще вчора були тут, на столику, а сьогодні – шукай, пане, пропало... Надіюсь, не всмакувався Карамфіл в них?! А де в біса й сам Карамфіл?!.. Карамфіле! Де, дідька лисого, подівся Карамфіл?.. Не досить, що вони такі дорогі, добуваю їх, як можу, без рецепту, тільки я знаю як, а то ще й зникнуть зі столика, а в мене тепер грошей... *(Дивиться на портрет старої пані і погрожує їй пальцем)*. Не залишу тобі нічого, нічогісенько, ай?! Все залишу Фомі, а тобі, негіднику, нічого, нічогісенько... *(бере конверт і важить його на долоні)*. Мусить закінчитись раз і назавжди оця комедія. Якщо не залишила мені нічого моя Бабуня-Яга, то буду змушений покинути дім, в якому народився і йти в світ білий. Прости їй, Господи, і прийми її душу у твої неосяжні пасовиська, бо великою коровою була на цім світі. Якщо залишила все дорогенькому моєму братчику, чорт би його забрав! То він вижене мене з дому, бігме вижене, але я складати руки перед ним і падати на коліна не буду. Піду у світ широкий... бігме піду... Та де подівся цей вражий син?! Карамфіле-е-е!

(Далі буде)

«ВСЕЇДНИЙ» ТИЖДЕНЬ

Тиждень перед Масляною називається «всеїдним». Називається «всеїдним», бо весь тиждень за церковним уставом можна їсти скормне.

Коли на всеїдному тижні з стріхи висять довгі льодові бурульки, «бджола міцна буде». Якщо цього тижня курка вип'є води з калюжі, – дожидай теплої лагідної весни.

В народі кажуть: виє хуртовина – «Всеїдна в гості їде!» Хуртовина на Масляну – «Масляна з гостей їде!»

МАСЛЯНА

Масляна – це останній тиждень перед Великодним постом. Неділя, що наступає по неділі Блудного Сина, називається м'ясопусна. М'ясопусна це вже останній день перед Великим Постом, у який дозволяється їсти м'ясо. Звідси й назва цієї неділі: м'ясопуст, що значить відпущення, залишення м'яса. М'ясопусна неділя має ще назву неділі про Страшний Суд. Цього дня читається Св. Євангеліє, в яким Ісус Христос говорить про Страшний Суд та про вічну нагороду для праведних і вічну кару для грішних. Події Страшного Суду присвячена вся сьогоднішня богослужба. Оспівуючи перебіг Страшного Суду, вона має на цілі наповнити нас спасенним страхом, жалем за гріхи та вказати на конечність добрих діл, передовсім діл милосердя.

Перед цим судом ніхто не втече і тут усе буде виявлене й нагороджене або покаране.

Масляна має три частини: зустріч у понеділок, «перелом» у четвер і «прощальну неділю».

На перший день Масляної, в «мясопусну» неділю, готовили холодець. Його запивали

горілкою чи вином. Жінки цілий тиждень справляли «колодку». В понеділок зранку збиралися вони у якоїсь жінки вдома. Одна з них клала на стіл палицю. Палиця – це колодка. Інші брали по черзі палицю і обмотували її шматками полотна, потім знову клали на стіл. Це означало, що колодка народилася. Після цього сідали за стіл навколо колодки й пили горілку чи вино, поздоровляючи одна одну з народженням. При цьому вони жартували, співали, танцювали. Пізніше розходилися по домівках. Наступного дня знову сходились, і так до суботи. До цього гуляння приєднувались і чоловіки. Вони збирались тому, що у понеділок колодка родилася, у вівторок хрестилася, у середу похрестини, в четвер колодка помирає, в п'ятницю її хоронять, а в суботу плачуть. Звичайно, ніхто за нею не плакав, а пили й гуляли весь час.

Підпивши, жінки співали:

*Масляна, водися!
До Великодня простягнися,
Від Великодня до Петра,
А від Петра та до тепла.*

Розповідають, що в четвер цього ж тижня господині збиралися кумпаніями й гуляли – «щоб телята водились». Жінки не прали на цьому тижні «щоб масло не гіркло!».

Ще розказують, що той, хто оженився в різдвяні м'ясниці, той возив тещу в п'ятницю на Масляну.

Крім тещі, запрошували й інших родичів, і забава продовжувалася. Частуючи гостей, зять казав: «Пийте, люди, по повній чарці, щоб у моєї тещі горло не пересохло!» Так гуляли наші люди цілий тиждень.

На Масляну головною їжею були вареники з сиром і сметаною та млинці: «вареники доведуть, що і хліба не дадуть!» Ось як говорили люди про Масляну: «Масляна, Масляна, яка ти мила, – якби ж тебе сім неділь, а посту одна!».

Церква, помалу заправляючи нас до посту, в М'ясопусну неділю веліла нам залишити м'ясні страви. В часі седмиці сиропусної Церква дозволяє вже тільки молочні страви. Звідси і назва «сиро-пуст», це є залишення чи відпущення сира. Цей тиждень зветься в народі сирний або масляний, а неділя Сиропусна мала назву пущення, що є залишення «запусти»; це останні передпісні забави.

У суботу перед Сиропусною неділею Церква, щоб дати нам приклад і заохоту до посту й покути, відзначає пам'ять усіх святих мужів і жінок, що від найдавніших часів провели своє життя в молитві, пості й покуті. Тут ідеться про тих, що в бігу віків жили життям посту й покути, чи то в монастирях, чи на пустині одним.

Богослужба Сиропусного тижня прибирає щораз більше пісний вид, особливо в середу, п'ятницю і в неділю при кінці вечірні. У вівторок на вечірні вже починаються поклони, що тривають цілий піст.

В сиропусну неділю не дозволялося їсти м'ясні страви, а споживали сир, масло, рибу і т.д.

Тепер казали: «Яка погода, на сиропусну неділю, така й на Великдень буде».

Увечері на «постові заговінки» старі люди ходили колись до рідних і знайомих «прощатися». Вони просили прощення за «кривди» чи за «гріхи», заподіяні на протязі цілого року.

Кінець м'ясниць справляли в сиропусну неділю, коли готували кращу вечерю і заговляли.

В перший понеділок посту рано не їли, а полокали горілкою зуби: «Ми зуби полощимо після Масляної, щоб – борони Боже – не залишилося поміж зубами чого небудь скоромного!»

**Подав
Віргілій РІЦКО**

ГУЦУЛИ НА КУХНІ

Мабуть, кожному, хто хоч раз побував у Карпатах України чи Румунії, доводилося куштувати традиційні гуцульські страви. Ну, а той, хто ще не пробував, матиме тепер можливість сам приготувати гуцульські смачні приправи із їх специфікою.

У львівському видавництві «Тиса» побачила світ книжка кулінарних рецептів знаного в Україні косівського редактора і краєзнавця Петра Гавуки та львівської журналістки і краєзнавця Олени Масляник «Гуцульська кухня». Це повноколірне 130-сторінкове видання пропонує рецепти найпопулярніших гуцульських народних страв, які пройшли «випробування» віками. У них поєднані особливості традиційної карпатської кухні, а також кухонь народів-сусідів гуцулів та сучасної української кухні.

Як зазначають у передмові автори, у всі часи

й у всіх народів страви національної кухні вбирають у себе дух і характер народу, який їх створив, відбивають стиль його життя. У цьому можна переконаватися, коли приїхати в Карпати – гори прості у своїй величчі, суворі й щедрі водночас, як і люди, які живуть тут. Гуцули – народ глибоко віруючий, роботящий, гостинний. Бог наділив їх мистецьким даром, гадівським, а також навиками смачного куховарства. Тож не дивно, що гуцульська національна кухня відома далеко за межами України.

Господині-гуцулки – справжні берегині

автентичної кухні. В кожній з них є свої таємниці приготування страв – і святкових, і на щодень, які передаються в родині з покоління в покоління, а також запозичені в різних регіонах Карпатського краю. І це дуже похвально, що досвід передається від матері – доньці, від бабусі – внучці, сусідам. Подекуди добрі куховарські здібності мають і чоловіки.

Гуцульська кухня вирізняється простотою й водночас оригінальністю страв. Найбільш уживані тут продукти: кукурудзяні борошно й крупа, картопля, квасоля, гриби і, звичайно ж, бринза або «бриндзя», як ласкаво називають її самі гуцули.

Має гуцульська кулінарія свої, властиві тільки їй, традиційні страви. Це – бануш (банош), який готують з кукурудзяного борошна й сметани у чавунному казанку на відкритому вогні. До гуцульської кухні також відносяться: гусянка (кисломолочний продукт), вурда (різновид овечого сиру), шупеня (страва з квасолі) та інші. Всі вони відомі, напевно, і у нашій Гуцулії Румунії – в гірських селах Мараморощини і Буковини.

Гуцульська кухня надзвичайно багата національними традиціями та різноманітністю страв. А це можна дізнатися читаючи книгу, яку я мала радість отримати в подарунок!

А книгу можна пристарати через Товариство гуцулів зі Львова та від редакції журналу «Гражда», де редактором працює наш друг письменник, редактор і журналіст пан Олександр Масляник (бажаючим подамо і координати цього закарпатського гуцула).

Ярослава-Орися КОЛОТИЛО

ШАНОВНИЙ ДРУЖЕ, АБО ВСЕ МАЄ СВІЙ ЧАС І СВОЮ ДОЛЮ

«У кожного своя доля і свій світ широкий» – писав великий Шевченко. Замислившись над цими словами, скажу, що не тільки люди, але й книги мають свою долю.

Від виходу у світ мого другого роману «Міст без поруччя» минуло майже тридцять років, і можна сказати, що він став уже історією, хоча б у царині літератури.

Та ось, мій серетський друг дитинства та юнацьких літ Ганько /Іван/ Попович, випускник Серетського українського лицю, якому я почав висилати в місто Онешти наші публікації /він найкращий друг подружжя Валерії та Павла Шов-

калюків – на жаль, поета Павла вже немає серед нас/ зацікавився моєю «писаниною», тому я вислав йому кілька моїх книг.

Аж тут моїми книгами, насамперед романами, зацікавилася і Валерія, дружина покійного Павла Шовкалюка. Зацікавилася і відкрила прозаїка Михайла Михайлюка, навіть взяла «своєрідне інтерв'ю» у Ганька Поповича, котрий читає мої книги дуже оригінально – шукає в них знайомих людей, знайомі рідні місця, оскільки в романах і «трафунках» в мене багато автобіографічного. Висновок єдиний – читати ніколи не пізно...

М. М.

Сьогодні я навмисно вибрала таке звертання, бо хочу зазначити теперішній, набагато вищий, ступінь мого ставлення до тебе. Тому що прочитала твої книжки! Не всі, але саме ті, котрі були подаровані Ганькові.

Це сталося лише в цьому місяці, бо він не захотів їх позичати, доки сам не дочитає. Я просила по одній, але й так не вдалося. Казав, що усі йому потрібні, бо читає їх потрохи одночасно.

Сталося так, що першою у мене з'явилася та, чия назва приваблювала найбільше: «Міст без поруччя». Читала і любувалася підібраним мотивом, який вміло був розвинутий і став лейтмотивом книжки. Та коли я дійшла вже й до першого роману /«Не вір крику нічного птаха»/, мала втіху пов'язати «міст» з «дорогою», точніше з «стежкою». /Але про них маю намір написати окремо, коли настане їх час. Бо все має свій час і свою долю./

На сьогоднішній раз подумала вислати тобі не лише свої враження про те, що прочитала, але й Ганькові. Сам він не посмів би написати, бо навіть і зі мною розмовляв на цю тему якось стисло чи заплутано. Змушена була якось його заманити, ніби будемо гратися в інтерв'ю. Тому і встала разом з ним та Ікою, його дружиною, певний день, показала завчасно

мої запитання. До того запевнила, що то не буде надруковане, щоб не боявся говорити відкрито, від щирої душі. Таким, ось, чином вийшла та сторінка, яку висилаємо тобі в знак нашої дружби.

Про себе легше відкрити душу.

Чому стала читати так пізно? Чи то був лише випадок, що почала читати лише через Ганька? А як мало бути, якби ми читали разом з Павлом? Та чи були би ті самі враження, якби була читала раніше?

Те, що є точним, можу додуматися: результати були б інакші. Я також вірю, що «мають свою долю» і книжки („Habent sua fata libelli“).

Тепер це читання заставило глибше повернути і в своє минуле, бо там так багато спільного або подібного. Павло не зміг би так писати, хоч і думав майже так само.

Читати не було легко. Я ж не могла щось перескочувати або поверхово перебігти. Мала завжди при собі словник, ще й блокнот, бо знаходила велику громаду нових або неясних для мене слів, навіть і виразів. Були і такі, котрих я аж тепер пригадувала за допомогою контексту. Та були і такі, котрих добре колись знала, але, не вживаючи, вони для мене ніби заціпилися. Мені зашкодив брак практики читати українською.

Ну, а тепер мій блокнотик майже повний: словами, виразами, гарними цита-

тами, навіть маленькими уривками. Це не здавалося мені мукою. Жаль тільки, що тепер мені так бракує Павло!.. Може, тому мені так захотілося комусь написати.

Відчувала себе добре, і лист таки якось склався!..

Впізнаєш звідки?

«Земля не винна. Коні не винні. Люди не винні. А винні переважно ті, які знову підносять голову. Та до пори, до часу. Бо село воскресає, земля починає дихати на повні груди, відчуваючи, що до неї повертаються справжні її господарі». /«Наш голос», 2/1991/

У тій же твоїй статті я знайшла замітку про цензурований епізод про коней з роману Земляка «Лебедина зграя». Тому і пригадала, що і мені вдалося прочитати цензурований уривок з цієї ж книжки, де мова була про корову. То був дуже потрясаючий момент про те, як змогли викрасти останню корову, котра в голод годувала молоком майже всі малі діти того села. Розуміється, що люди її сторожили строго, селянин-філософ навіть спеціальні заходи напридумав: як би були двері стайні хитро замкнені, як би багатьма ланцюгами корову до жолуба прив'язати, якби подався звук при нападі і розбудив би господаря. Все це було даремно, бо злочинці дістали звідкись довгу драбину, пробрили дах і таки дійшли до бідної худобини. Правда, відв'язати ланцюги їм не вдалося, тому і змушені були там залишити голову корови.

Здається, що це було надруковано в газеті «Український вісник», не знаю вже в котрім році. Роман я читала в румунському перекладі в 1989 році. А тепер вже можна знайти по інтернету по-українськи.

Моє своєрідне інтерв'ю з Ганьком

– Тепер, коли ти вже прочитав усі подаровані книжки, мені цікаво дізнатись дещо з твоїх вражень. Ти ж – односельчанин з автором, а ще й друг. Маю на увазі насамперед «Міст без поруччя», бо лише оцю встигла і я прочитати.

– Та що можу казати? Лише все добре можу сказати про роман. Бо там пише про наше село, про людей, яких і я пізнавав, декотрі з них ще живуть. Найбільше там написано про тата, котрий був

П.С. Є ще одна добра звістка. Почувши від мене що читаю, і Аспазія почала. Коли покінчила з тими, що мала в бібліотеці, подалася до СУРу. Намагається наздогнати мене та ще й позичити ті, яких я ще не прочитала. Мене цікавить «Слово про слово».

Валерія ШОВКАЛЮК

(Продовження на 16 стор.)

Ганс Христиан АНДЕРСЕН

ПЕРО ТА ЧОРНИЛЬНИЦЯ

Дуже давно, коли країнами керували королі й імператори, люди писали не авторучкою, як нині це робиш ти, а пташиним пером. А відбувалося це так.

У спеціальну баночку наливали чорнило, в яке змочували кінчик пір'їни, й обережно виводили літери на цупкому папері.

Одного вечора чорнильниця, що стояла на столі, почала хизуватися:

– Які чудові тексти виникають завдяки мені! Не припиняю дивуватися, скільки всього знаю! Щоразу, коли господар укотре змочує перо, й гадки не маю, що з'явиться на папері: прекрасні вірші, фантастичні оповідання, ліричні пісні чи, можливо, неповторні описи природи. Повірте, друзі, справді не розумію, звідки в мене такий талант.

– Годі вигадувати! – глузливо всміхнувся сусід. – Невже, шановна, не знаєте, що Ви – лише баночка з рідиною, потрібна для того, аби змочувати мене – перо, бо щодня натхненно працюю: складаю вірші та пишу історії. Якщо не вірите, спитайте в людини.

– Не можу погодитися. Скільки Ви служите? Ще й тиждень не минув, а вже потріпані! – зауважила співбесідниця. – Ви – мій помічник.

Перо не стерпіло такої образи й обурено вигукнуло:

– Нерозумна чорнильна діжка!

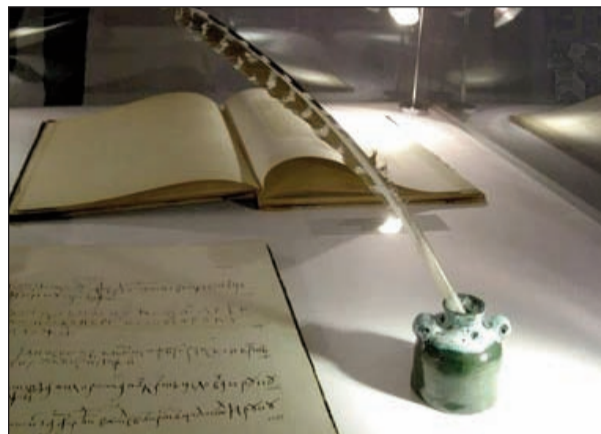
Суперечку перервав поет, який повернувся з концерту майстерного скрипаля. Чоловік був зачарований прекрасною грою. В інструменті, здавалося, було невичерпне джерело звуків: то ніби весело дзюркотить струмочок, то грайливо щебечуть пташки, то реве буря в сосновому бору. Поетові ввижалося, що мелодія лине з

його власного серця.

Завдання музиканта було непростим, однак неперевершена майстерність глядачам здавалася забавкою: смичок начебто сам пурхав по струнах, а скрипка ніби самостійно виспівувала чарівну мелодію. Слухаючи її, присутні забули про митця, який укладав у гру серце й душу.

Під враженням поет сів до столу й написав ось що:

«Було б нерозумно й несправедливо, якби смичок і скрипка пишались своєю майстерністю.

Проте як часто це робимо ми, люди – письменники, вчені, художники, винахідники... Адже насправді лише інструменти в руках власного таланту, який подарував Бог. Йому одному честь і хвала! Нам же пишатися нічим!»

– То як? – зухвало озвалося перо, коли поет вийшов із кімнати. – Чули, як господар прочитав уголос те, що я написало?

– Тобто ті рядки, що з'явилися завдяки мені? – виправила чорнильниця. – Не засмучуйтеся. Бути моїм помічником – велика честь.

– Чорнильна душа! – процідило розлючене перо.

– Гусак-простак! – дражнилася сусідка.

Жоден із них так нічого й не зрозумів. Лише поет ніяк не міг заснути: все міркував про скрипаля та його неперевершену майстерність... Йому одному честь і хвала!

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

Лютий

*Дзвонять краплі дрібно-дрібно.
Йде зима у сукні срібній.*

Кличе лютого:

– Ану ж!

Поспішай сюди чимдуж!

Чом ти марно час гайнуєш,

Не хурделиш, не лютуєш?

Втупив лютий очі в сніг:

– Лютував я, скільки міг.

Гнав у поле заметілі,

Простеляв запони білі.

Загнуздавши вітрюганів,

Наганяв на луг туманів.

А старавсь таки дарма –

Притомився, сил нема.

Та й в запасі в мене днів

Менше, ніж в моїх батьків.

То ж чи хочеш ти, чи ні –

А поступишся весні.

РЕАЛЬНІ ПРОТОТИПИ ГЕРОЇВ ДІСНЕЯ

Щоб намалювати бодай одного мультиплікаційного персонажа, майстри докладають чимало зусиль і застосовують усі свої вміння та фантазію.

Саме завдяки нестримній уяві і неабияким здібностям аніматорів з екранів до нас посміхається красуня-Білосніжка, бавиться оленятко Бембі або ж чаклує зла мачуха Малефісента.

Зовнішній вигляд, манери та риси характеру героїв Діснея черпалися з різноманітних джерел. А деяких персонажів художники навіть змальовували з реальних людей — моделей чи акторів, яких спеціально для цього запрошували до студій на фото-сесії.

Прототипів знімали на плівку, аніматори детально вивчали їхню пластику, і лише після цього створювали героїв наших улюблених діснеєвських мультфільмів. Тож давай подивимося, з кого насправді малювали персонажів таких популярних сьогодні мультфільмів Діснея.

Справжні оленята – Бембі та Фелін

Для створення реалістичних образів персонажів мультфільма «Бембі» у студії Діснея влаштували справжній зоопарк, поселивши поряд з іншими тваринами двох 4-місячних оленят – прототипів самого Бембі та його подруги Фелін.

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Притчі про дружбу

ПРИТЧА ПРО ПРИЯЗНЬ

Незабутня притча про дружбу від талановитого майстра пера, українського письменника Івана Франка. Невеличка філігранна поезія розповість тобі про юнака, який, за порадою батька, вирішив перевірити на вірність своїх друзів. Що з того вийшло, читай у притчі.

Вмираючи, покликав батько сина,
Що був його єдина дитина,
І мовив, звівши голову стару:
«Мій синку, швидко я, мабуть, умру.
Дав бог мені прожити много літ,
Добра надбати і пізнати світ.
Добро тобі лишаю. Не марнуй
Його, та й понад міру не цінуй.
Не думай в нім мету життя знайти, –
Се сходи лиш до вищої мети.
Та, крім добра, ти маєш, синку, те,
Що найважливіше – серце золоте,
Досить науки і здоровий ум,
І вже пройшов ти молодості шум.
Одного лиш бажаю ще тобі:
Щоб мав ти друга щирого собі».
Син мовив: «Татку, дяка вам і честь!
Та в мене друзів щирих много єсть».

«О синку, много при їді й вині,
Та в горю помогти – напевно, ні!
Я, сімдесят п'ять літ проживши, вспів
Знайти одного лиш – та й то напів».
«Ні, татку, – мовив син, – з моїх друзяк
Піде за мене кождий хоч на гак!»
Всміхнувся отець. «Щасливий, синку, ти,
Та я би радив пробу навести.
Заріж теля і запакуй у міх,
А нічю йди з тим до друзяк своїх.
Скажи: «Біда! Я чоловіка вбив!»
Проси, щоб захистив тебе і скрив.
Своїх так перепробуй, а потім
Застукай і в мого друга дім».
Послухав син. Як смерклося цілком,
Пішов, важким нав'ючений мішком.
До друга найлюбішого ворит

Застукав: «Живо, живо отворіть!»
Явився друг. «Се що тебе жене?»
«Я чоловіка вбив! Сховай мене!»
Та сей, не відчиняючи воріт,
Сказав: «Тікай! Чи ще мене й мій рід
Ти хочеш у тяжку біду вплескати?
Адже ж коли почнуть тебе шукать,
То де ж підуть насамперед? Сюди!
Бо знають, що я друг твій! Геть іди!»
Пішов по інших своїх другах син –
Не скрив його, не втішив ні один.
А дехто мовив: «Забирайся ти!
Я зараз мушу властям донести.
Адже ж всі знають, як дружили ми, –
Ще скажуть, що до спілки вбили ми».
Отак всю ніч продвигавши свій міх,
До батькового друга він прибіг.
«Рятуйте, дядьку! Я людину вбив
Та вже й у місті шуму наробив!
Ось труп! Там десь погоня вже жене!
Ой пробі, скрийте трупа і мене!»
Старий живенько замки відкрутив
І з міхом парубка в свій двір пустив.
«Ну, ну, ходи, небоже, скрийся тут!
А трупа десь я впру в безпечний кут».
Замкнув ворота, взяв на плечі міх –
Та парубок упав йому до ніг.
«Спасибі, дядьку! Не турбуйтеся, ні!
Ніяке зло не сталося мені».
І він сказав йому батьківську річ
І все, що діялося з ним сю ніч,
І як подвійно тут він скористав:
Фальшивих друзів збувся, а вірного пізнав.

ЗАПИТАННЯ ПРО УКРАЇНУ

1. Коли Україна стала незалежною?

2. Як звали засновників Києва?

3. Ми, українці, частенько називаємо себе козаками. А чи знаєш Ти, що означає слово «козак»?

4. Як звать першу олімпійську чемпіонку незалежної України, яка здобула перемогу з фігурного катання на зимових Олімпійських іграх у Ліліхамері (1994 рік)?

5. Назви ім'я князя, який охрестив Київську Русь.

6. Кого з Київських князів називали «Тестем Європи»? Чому?

7. Ми, українці, можемо пишатися тим, що на території України знаходиться географічний центр Європи. У якому саме місті/селі він розташований?

8. Український стронґмен, заслужений майстер спорту України, володар титулів «Найсильніша людина України» та «Найсильніша людина світу» (в 2004 році). Вхоридив до складу збірної України, яка у 2003 та 2004 роках здобула титул «Найсильнішої нації світу».

9. Хто з українських політичних діячів зображений на українській купюрі номіналом 5 гривень?

10. Найвідоміші брати України, які завдяки своїй силі та витримці прославили нашу державу на весь світ. Чемпіони з боксу у важкій вазі.

11. Які моря омивають Україну?

12. Який з літературних творів Тараса Шевченка перекладався найбільше разів та нині читається на 147 мовах світу?

13. Велике державне свято, яке символізує об'єднання України.

14. Неподалік села Ново-Силівка Миколаївської області, на території кургану знайшли найдавнішу скульптуру, вік якої V-IV ст. до н. е. Яку назву носить скульптура?

15. Що означає малий герб України? Коли він був затверджений?

ВІДПОВІДІ

1. Україна стала незалежною 24 серпня 1991 року.

2. Кий, Щек, Хорив, Либідь.

3. Вільна людина.

4. Оксана Баюл.

5. Володимир Великий.

6. Ярослава Мудрого, за те, що ріднився (одружував доньок та синів) з чужоземними династіями.

7. Село Ділове, поблизу міста Рахів, Закарпатська область.

8. Василь Вірастюк.

9. Богдан Хмельницький.

10. Брати Кличко.

11. Чорне море, Азовське море.

12. Кобзар.

13. День Соборності України (22 січня).

14. Кам'яна або скіфська баба.

15. Малий герб був затверджений 22 лютого 1992 року. Зображення малого герба України було символом українців часів визвольних змагань ХХ ст. Тризуб був знаком княжої держави Володимира Великого.

ШАНОВНИЙ ДРУЖЕ, АБО ВСЕ МАЄ СВІЙ ЧАС І СВОЮ ДОЛЮ

(Початок на 13 стор.)

добрий майстер, робив кам'яні хрести, будував і хати. Я пам'ятаю його доста добре. Був ранений на війні.

– Ану поспробуй переказати коротко останній роман!

– Та це не дуже можу, бо там все помішано, переходить від одного до другого. Я думаю, що Галько найбільше пише сам про себе, про своє дитинство, молодість, про дівчину, яку любив.

– Знаходилося і таке, що тобі не подобалося?

– Не дуже. Хіба тоді, коли вже не описував реальність, а описував сни або щось вигадував. Але то я не читав, а перескакував. Хотів був би знайти більше і про других людей.

– А про коні було правда? Чув і ти щось таке?

– Правда про коні, правда. І я знаю, що годували свині кінським м'ясом. Це усі знали...

– Що ти міг би сказати про назву роману?

– Ну, що? Бо той міст таким і був, без поруччя. Він є ще й тепер, хоть люди змінювали дорогу, бо горб був засунувся. Та й ти його виділа, коли приходила до нас.

– Я буду писати до автора. Хочеш щось передати від себе?

– Аби писав і далі. Най напише і про

інших наших людей, про нашу школу і професорів. Як журналіст, має право поінтересуватися, що сталося з рукописами пана Кирстюка і пана Яцикевича. Їх треба надрукувати.

А ще я би хотів прочитати і про інших наших професорів, пана директора, пані Валентину. Має добрий талант, най напише!..

– На закінчення скажи ще щось так, аби було висновком нашої бесіди.

– Скажу. Скажу то, що мене найбільше болить.

Хотів би запитати Галька, чому українців тепер так мало там, у нас, і в місті Сереті? Чому вже й признаватися українцями перестають? Чому українці Буковини такі не з'єднані?

Після недовгого мовчання, Ганько додав, але вже лише в мій адрес:

– А книжки поспиноси мені назад! Усі три. Я там ще маю дечого дочитати. Бо ще не зміг усе прочитати. Коли було затяжко в одній, переходив собі до другої. Лиш поезію не читаю, бо не розумію. Треба і мені подзвонити до Галька. Я вже подякував за подарунок. А треба би подякувати і за те, що їх склав.

ГЕЙ ЗІЙШЛИСЯ ПЕНСІОНЕРИ

*Гей зійшлися пенсіонери
Та із Буковини –
Їсти, пити та й гуляти
Звечора до днини.*

*Болять крижі і коліна –
Треба лікуватись,
Але на таким трафунку
Гріх не набуватись.*

*На такій гарній події
Сядем, заспіваймо,
Літа наші молодії
Разом спогадаймо.*

*Сіла гуска на ворину –
Та й собі гелгоче.*

ВЕСЕЛІ КУПЛЕТИ ПО-ГУЦУЛЬСЬКИ

*Таких треба пенсіонерів –
Веселих, охочих!*

*Вернеться весна тепленька,
Зазеленить поле,
Але молодість не верне
Ніколи, ніколе...*

*Я сердечно вам бажаю
Щастя без утрати.
І клянуся перед богом
І нарік гуляти!*

З нагоди святкування
Дня Пенсіонерів, листопад,
Радівці, 2016 р.

ПРИЇХАЛИ БУКОВИНЦІ

*Приїхали буковинці
До міста Сигота.
Газдам заколядувати
У них є охота.*

*Не боялися морозів,
Ані снігопадів,
П'ють паленку, як водицю,
Та ніхто не владе.*

*«Гой дай, Боже» заспівали
Гойно, по-легінськи.*

*З Новим Роком вінували
Всіх по-буковинськи.*

*Віншували депутата,
Його красну жінку.
Святий Бог хай їм дарує
Діточок й барвінку.*

*Наше слово в Парламенті
Хай представить гідно.
Українців поєднати
Треба йому плідно.*

Михайло ГЕОРГІЙ
На фестивалі українських
колядок, Сигіт, січень,
2017 рік

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОУ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОУ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România